

KLUB PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ

Pod Landekem 64
725 29 Ostrava - Petřkovice
IČO: 41033035, Tel. 596 131 847, 596 131 804

HORNICKÝ ZPRAVODAJ

I. čtvrtletí 2016

PF 2016

Redakční uzávěrka: 4. prosince 2015

Vydává: KPHM v Ostravě, předseda Ing. Petr Rojíček

E-mail: kpmho@seznam.cz, Web: www.hornicky-klub.info

Redakční rada: Prof. J. Grygárek, CSc., K. Slíva, Ing. Jiří Vaněk, CSc.

Redakce: KPHMO, Pod Landkem 64, 725 29 Ostrava-Petřkovice, tel. 596 131 803, 804

Tisk: Tiskárna Pavel Všolek PROPIS, vychází 4x ročně

Příspěvky neprošly jazykovou korekturou. Za obsah odpovídá autor.

ISSN 1803-7534

OBSAH

Pozvánka na plenární schůzi	4
Budin K.: Barborka 2015	5
Grygárek J.: Jak probíhala příprava výstavy KPHMO v Senátu Parlamentu ČR	10
Kubánek J.: Zpráva z valné hromady SHHS v Příbrami	13
Grygárek J.: Z novodobé historie MHS ČSVTS	15
Klát J.: Lánská akce	17
Blahopřání jubilantům	20
Ptáček J.: Současný stav prevence důlních otrěsů v OKR	20
Pavlačík J.: Vzpomínka na hlavního inženýra důlního podniku Hlubina	22
Grygárek J.: Kdo byl Karel Endel?	24
Hanus M.: Přednáška doc. Ciencialy v Havířovské pobočce KPHMO	25
Kubánek J.: První peziško-ostravský skok přes kůži	26
Slíva K.: Vývoj těžby uhlí na Ostravsku a jeho vliv na lidi i kraj	27
Minka J.: Wieliczka - v mém životě třetí solný důl	30
Polák M.: Hornictví v Krkonoších stále žije	34
Minka J.: Jak jsem chodil komorářům pro minerálku	36
Véna P.: Důvěřivost - přežitek morálky dávných dob?	38
Szottková – Bergerová M.: Tři přání (hornická pohádka)	40
Pozvánka na přednášky, besedy a jiné akce pořádané ve II. čtvrtletí 2016	42
Bardoň L.: Ostrava a okolí na přelomu 19. a 20. století (5)	43

POZVÁNKA

Výbor Klubu přátel hornického muzea v Ostravě, z. s. zve všechny členy i další zájemce na volební plenární schůzi, která se bude konat

**v úterý 3. května 2016 od 15 hodin
ve velkém sále Kulturního domu v Ostravě Petřkovicích**

Program:

- Zahájení a vystoupení hostů
- Ustavení a volba mandátové, návrhové i volební komise a zapisovatelů
- Zpráva zástupce mandátové komise
- Zprávy o činnosti a hospodaření klubu za rok 2015
- Zpráva revizní komise
- Návrh členů výboru, redakční rady Hornického zpravodaje (HZ) a revizní komise pro období 2016-2019
- Volba funkcionářů klubu na uvedené období
- Návrh a volba předsedy klubu a redakční rady HZ, včetně jejího předsedy
- Projednání a odsouhlasení návrhů na nové čestné členy klubu
- Diskuze
- Návrh a schválení usnesení volební plenární schůze a závěr

Po ukončení schůze volná zábava s tradičním hornickým občerstvením.

Výbor KPHMO

SETKÁNÍ ČLENŮ KLUBU PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ U PŘÍLEŽITOSTI SVÁTKU SV. BARBORY

Klub přátel hornického muzea v Ostravě dne 1. 12. 2015 uspořádal tradiční Setkání členů Klubu a příznivců hornického cechu. Celá akce započala ve 14 hodin společným fotografováním před budovou těžní věže, která po 100 letech byla kompletně zrenovována.

Počet krojovaných účastníků byl značný, že ani ve třech řadách se všichni nedostali do záběru fotoaparátu. Po skončeném fotografování jsme s prapory v průvodu odešli ke kapličce Sv. Barbory, kde jsme položením kytice uctili patronku našeho cechu. Jelikož v našich řadách byli i zástupci z Polska (ZZG Jastrzębie Zdrój), tak položili zapálené svíce v kapličce. Celý ceremoniál se konal v důstojné atmosféře. Mám za to, že jsme zahájili novou tradici. Poté jsme průvodem odešli do Kompresorovny k dalšímu programu Setkání.

Zúčastnilo se 84 členů pobočky Ostrava, 12 z Havířovské pobočky, 2 zástupců Karvinské pobočky, 8 hostů z řad kolektivních členů a organizací podporující naši činnost doplnilo 18 osob, sympatizujících s naším cechem. Účast 124 účastníků překonala veškerá očekávání.

Po zaznění hornické hymny a krátkém vystoupení předsedy Ing. Petra Rojíčka a jednatele Karla Budina, vystoupily v krátkém kulturním programu 2 studentky Opavské církevní konzervatoře, Dominika Horáková (zpěv), Tereza Bártová (klarinet). Zaspívaly písně a zahrály skladby z právě vydané publikace „Písničky a povídky z poválečné Ostravy 1945 – 2015“ od autora Ing. Miroslava Šmída. Jelikož tento autor je současně naším členem, provedl se slavnostní křest této publikace za účasti místostarosty městského obvodu Ostrava-Poruba pana Zábojníka, ředitele Nadace Landek Ostrava Ing. Josefa Gavlase a za KPHMO Karla Budina. Ing. Šmíd, CSc. je sice jeden z nejstarších členů klubu, ale jeho vitalitu mu mohou závidět mnohem mladší.

Po zdravicích hostů nastala volná zábava. Diskuze mezi tolika známými se protáhly až k 18. hodině večerní. Setkání bylo ukončeno s přáním, aby další byla stejně úspěšná.

Budin Karel
jednatel a hospodář KPHMO

FOTOGALERIE Z BARBORKY

Obr. 1: Podstatná část výboru před oslavami. Zleva M. Hanus, J. Vaněk, J. Grygárek, K. Budín, P. Rojiček, S. Kuba, P. Sís

Obr. 2: Každoroční fotografování – střední část skupiny

Obr. 3: Každoroční fotografování – okrajová část skupiny

Obr. 4: U kapličky sv. Barbory v LANDEK PARKU s prapory

Obr. 5: U těžé kapličky s hornickými kahany

Obr. 6: Pohled do zaplněného sálu kompresorovny

Obr. 7: Slavnostní zahájení setkání

Obr. 8: Kulturní vložka naší mladé generace

Obr. 9: Účastníci v průběhu jednání

Obr. 10: Křest knížky Ing. Miroslava Šmída, CSc.

Obr. 11: Přátelská diskuze o přestávce

Obr. 12: O nejnovější číslo Hornického zpravodaje byl velký zájem

JAK PROBÍHALA PŘÍPRAVA VÝSTAVY KPHMO V SENÁTU PARLAMENTU ČR

O přípravě výstavy Klubu přátel hornického muzea z. s. v Senátu Parlamentu České republiky v Praze byli členové našeho Klubu, kromě ústního podání, zatím informováni ze dvou zdrojů. Prvním z nich byl článek Karla Slívy, uveřejněný v našem Hornickém zpravodaji pro II. čtvrtletí 2015 s názvem „Návštěva zástupců KPHMO v Senátu Parlamentu České republiky“. Jsou v něm popsány počátky celé akce, která byla započata v závěru roku 2014. Druhým zdrojem byl Bulletin, který Klub připravil u příležitosti oslav svátku sv. Barbory, konaných v Kompresorovně Landek Parku v Petřkovicích 1. prosince 2015. V něm Ing. Petr Rojíček hodnotí zdárně ukončené přípravné práce na jednotlivých výstavních panelech. Pro nás však byl tímto historickým dnem již 5. listopad 2015, kdy jsme tuto přípravu sami fyzicky ukončili. Ale co bylo mezi tím?

V I. čtvrtletí 2015 byly hlavní náplní prací výboru, včetně pověřených členů KPHMO a hlavní spolupracující organizace - Nadace Landek Ostrava, diskuze o počtu i náplni budoucích výstavních panelů a jejich technické přípravě. Musely vyhovovat požadavkům na přidělené výstavní prostory v Praze a pro následné využití pro „putovní výstavy“ v partnerských školách a organizacích Moravskoslezského kraje. Bylo zpracováno několik variant. Nakonec bylo rozhodnuto, že pro další zpracování bude připravováno 14 panelů, z nichž 12 navrhne KPHMO a 2 panely Nadace Landek. Jednotné rozměry každého z nich měly být 80 x 120 cm.

Současně bylo nutno zajistit finanční prostředky pro realizaci výstavy. Vstřícnost zde projevil zejména Nadace OKD a Nadace Landek Ostrava. Stálo to však hodně další usilovné práce, zejména našeho předsedy Ing. P. Rojíčka, než se vytvořily potřebné projekty a podklady k tomu, aby všechny potřebné finance bylo možno považovat za zajištěné. Za to je třeba oběma organizacím, stejně tak jako Ing. Rojíčkovi, srdečně poděkovat.

Další starostí, zejména ve 2. čtvrtletí 2015, bylo fyzicky zajistit návrhy náplně jednotlivých panelů od všech zpracovatelů a dodavatele, který převede jejich grafickou i textovou část do požadované elektronické podoby. Zde nám pomohla dlouholetá spolupráce některých našich členů s Vysokou školou báňskou - Technickou univerzitou Ostrava. Jejich zpracování se ujaly Audiovizuální služby-foto- stříh-video-grafika této vysoké školy, konkrétně Petra Poláková, DiS a Josef Polák.

Po přijetí názvu výstavy „Uhlí na Ostravsku. Činnost a hornické tradice KPHMO“ a samostatných názvů pro jednotlivé panely bylo třeba sestavit vhodný pracovní kolektiv. Ten z KPHMO tvořili členové výboru a vybraní členové Klubu, kteří se příslušnou tematikou podrobně zabývají. Proti původnímu návrhu však bylo třeba v průběhu prací složení pracovního kolektivu poněkud pozměnit: Ing. Vincenec dlouhodobě onemocněl, nemoc

postihla i Ing. Dombrovského, CSc. Mgr. R. Broskevič přešel do časově náročného zaměstnání u Ing. Světlíka na DOV a neměl tak možnost svůj úkol v požadovaném časovém období zajistit. Úspěšně je nahradil Karel Budin., náš jednatel a hospodář i při svých běžných povinnostech, které vyplývají z jeho funkcí v Klubu.

Některé problémy jsme byli nuceni řešit i při přebírání návrhů od jednotlivých zpracovatelů. Šlo zejména o duplicitu obrázků na některých panelech, dlouhý text, který nešlo při požadované velikosti písma na panel umístit, zpočátku o nepřesné pochopení požadavků VŠB-TU při zpracování návrhu a někdy i o nedodržení požadovaných časových limitů. Tyto nedostatky pak společnými silami řešili ve spolupráci s VŠB hlavně předseda Klubu a jmenovaný koordinátor prací na přípravě výstavy, kterým byl J. Grygárek. Nadace Landek vytvořila „své“ dva panely bez větších problémů.

Leč všechny tyto potíže byly zažehnány a počátkem listopadu jsme obdrželi z VŠB-TU do našich počítačů 14 náhledů na kompletně zpracované panely. Ve třech sadách jsme získali i barevně vytištěné kopie.

Čísla a názvy panelů, určených pro prvotní výstavu v Senátu ČR, která se uskuteční v únoru 2016, včetně jmen pracovníků, kteří zpracovali jejich návrhy, uvádí následující přehled:

1. Cíle a aktivity Klubu (P. Rojíček)
2. Vývoj OKR od nálezů uhlí do útlumu těžby (J. Klát)
3. Útlum těžby uhlí v OKR po roce 1990 (P. Janků)
4. Ustavení Klubu a jeho podíl na budování Hornického muzea (J. Klát)
5. Vývoj Klubu a jeho poboček (S. Kuba)
6. Významné akce Klubu (L. Bardoň)
7. Semináře k hornickým památkám na Ostravsku a odborné přednášky (O. Klepek)
8. Publikáční činnost Klubu (J. Grygárek)
9. Foto a videodokumentace (L. Bardoň)
10. Čestní členové Klubu a hornická ocenění (K. Budin)
11. Města, obce a organizace podporující činnost KPHMO (K. Budin)
12. Kolektivní členové Klubu (K. Budin)
13. Nadace Landek se představuje (návrh Nadace)
14. Výsledky Nadace Landek Ostrava (Nadace)

Ukázka z této kolekce panelů, i když jen v malém formátu je na přiloženém obrázku, který představuje panel 0. V barvě a ve finální velikosti, bude tento panel dobře čitelný i při daném delším textu a splňuje všechny naše představy. Ve stejném duchu jsou pak zpracovány ostatní panely.

Nejvýznamnější období v přípravě výstavy je nyní za námi. Teď zbývá pouze zajištění tisku panelů ve skutečné velikosti a příprava pro jejich převoz do Prahy. Z organizačních záležitostí to

bude zejména zajištění plánovaného jednodenního vlakového zájezdu na vernisáž výstavy pro 24 účastníků z řad členů KPHMO, spolupracujících nadací, kolektivních členů Klubu a dalších organizací. Výbor Klubu však již nyní děkuje všem, kteří se jakýmkoli způsobem na úspěšné přípravě výstavy v Senátu podíleli. Jednalo se totiž o nejzávažnější část tohoto náročného úkolu.

O vernisáži i celé výstavě v Praze, která bude probíhat ve dnech 9. až 22. února 2016 budeme naše čtenáře informovat v Hornickém zpravodaji pro II. čtvrtletí tohoto roku.

Za výbor Klubu a Redakční radu Hornického zpravodaje

Jiří Grygárek

ZPRÁVA Z VALNÉ HROMADY SHHS ČR V PŘÍBRAMI

Koncem měsíce listopadu se konala v historickém hornickém městě Příbrami, v nádherné restauraci „U Švejka“, která je vyzdobena nádhernými Ladovými ilustracemi na zdech, Valná hromada Sdružení hornických a hutnických spolků České republiky. Zúčastnilo se jí 20 hornických a hutnických spolků České republiky z 24 členů.

Na programu, kromě zpráv o činnosti a hospodaření Sdružení a také přijetí nového spolku byla provedena volba předsednictva a revizní komise sdružení na následující tříleté období.

Do předsednictva Sdružení byli zvoleni:

Ing. Miroslav Šťastný – perkmistr (Příbram)

Ing. Zdeněk Brázda Ph.D. (Chomutov) -1. místopředseda

Ing. Josef Gavlás (Ostrava) -2. místopředseda

Ing. Pavel David (Příbram) – výkonný tajemník

Helena Tomšovská – mincmistr (Příbram)

Do revizní komise Sdružení byli zvoleni:

Ladislav Kajzar (Stonava) – předseda

Vratislav Klabouch (Rudolfov) – člen

Jiří Milt (Chodov) - člen

Dále bylo zdůrazněno, že Sdružení hornických a hutnických spolků České republiky je dobrovolným, veřejně prospěšným, neziskovým, demokratickým a nepolitickým sdružením, které přispívá k udržování hornických a hutnických tradic a prohlubuje spolupráci v tuzemsku i v zahraničí spolků, cechů a organizací, které vyhledává a oživuje historické hornicko-hutnické události a zvyky.

Za Klub přátel hornického muzea v Ostravě se jednání zúčastnili Ing. Petr Rojíček a Karel Budín, za Hornický spolek Prokop doc. Ing. Otokar Krajník CSc., za Hornický spolek Rozkvět, o. s. Jaromír Stříž, za Kroužek krojovaných horníků při obci Stonava Ladislav Kajzar a Tomáš Hejda, za Nadaci Landek Ing. Jaroslav Kubánek, za Kroužek krojovaných horníků Barbora Jan Kavka, za Kroužek krojovaných horníků Dolu František Milan Machálek.

Ing. Jaroslav Kubánek, člen KPHMO a Nadace OKD

Při jednání. Zleva: Ing. Neuberger (Stříbro), Ing. Rojíček, Ing. Gavlas, Ing. Kuba (Ostrava)

Z NOVODOBÉ HISTORIE MSHS ČSVTS

Moravskoslezská hornická společnost Českého svazu vědeckotechnických společností (MSHS ČSVTS), založená 15. 5. 1994, vznikla osamostatněním severomoravské části celostátní Hornické společnosti ČSVTS. Hlavním důvodem pro toto osamostatnění byla skutečnost, že severomoravská část této společnosti představovala v té době téměř 70 % členů z celého počtu jejího členstva. Prvním předsedou se stal Prof. Ing. Ivo Černý, CSc., který v této funkci působí dodnes.

Zaměření činnosti zejména na hornictví a s ním spojenými obory, je nyní stejné, jaké bylo v době jejího založení, muselo však být přizpůsobeno celosvětovému poklesu zájmu o těžbu užitkových surovin. V našem kraji to byl prudký pokles činných poboček ČSVTS, řízených společností, které byly dříve téměř na každém důlním závodě.

V posledních letech se činnost Společnosti zaměřuje hlavně na spolupráci s profesně příbuznými organizacemi, zejména s Klubem přátel hornického muzea v Ostravě, s jeho pobočkami a s Vysokou školou báňskou-Technickou univerzitou v Ostravě. Zde se orientuje hlavně na Hornicko-geologickou fakultu.

Poslední Výkonná rada, která řídí činnost Společnosti, byla zvolena na sjezdu MSHS ČSVTS dne 23. června 2009, pracovala ve složení:

Předseda: Prof. Ing. Ivo Černý, CSc.

Vědecký tajemník: Prof. Ing. Jiří Grygárek, CSc.

Členové: Ing. Jaroslav Havlík, Doc. Ing. Karel Kubečka, Ph.D., Ing. Ivan Studnický

Sekretariát: Marta Stašová

Revizní komise: Předseda Ing. Jiří Kašpárek, členové Ing. Karel Hortvik, Ph.D.

a Ing. Eva Novotná

Nejvýznamnějším počinem Společnosti bylo pořádání mezinárodních konferencí, které se konaly ve spolupráci s OKD Ostrava: Byly to:

- Devátá Hornická Ostrava, která se konala v květnu 1996 ve velkém sále ředitelství OKD. Jednání bylo rozděleno do čtyř sekcí. Celkem odeznělo 67 referátů, z toho 11 od cizinců.
- Desátá Hornická Ostrava, která se uskutečnila v květnu 2000 v hotelu Atom ve Vítkovicích a byla spojena se Skokem přes kůži. Předneseno bylo 55 referátů, z toho 3 z ciziny.
- Jedenáctá Hornická Ostrava, pořádaná v roce 2003 společně se seminářem Landecká Venuše, ve velkém sále ředitelství OKD. Na její organizaci se podílela Nadace Landek Ostrava.
- Dvanáctá Hornická Ostrava se v roce 2007 konala opět ve velkém sále ředitelství OKD.

Odeznělo zde 25 referátů, rozdělených do dvou oblastí: Současné problémy hornictví a Věda, výzkum a historie hornictví. Kulturní část proběhla v nynějším Landek Parku v Petřkovicích. Vytištěný sborník referátů měl 196 stran. Záštitu nad touto konferencí převzali: Prof. Ing. Tomáš Čermák, rektor VŠB-TU Ostrava, Ing. Josef Goj, generální ředitel OKD, a. s., Ostrava, Ing. Evžen Tošenovský, hejtmán Moravskoslezského kraje a Prof. Ing. Vladimír Slivka, děkan Hornicko-geologické fakulty VŠB-TU Ostrava

Třináctou „Hornickou Ostravu“, plánovanou na rok 2010 a posléze na rok 2011, se Společností z již obecně známých důvodů nepodařilo zajistit.

Za dlouholetou úspěšnou činnost pro ČSVTS byla Prof. Ing. Ivo Černému, který je členem této organizace od roku 1955, udělena řada vyznamenání. Z nich uvádíme alespoň Plaketu ČSVTS (1984), Čestný člen ČSVTS (1988) a Čestný odznak ČSVTS (2010). Tímto odznakem byl v květnu 2015 vyznamenán i Prof. Ing. Jiří Grygárek, CSc.

Členská schůze Společnosti, zaměřená hlavně na dořešení požadavků nového občanského zákoníku (NOZ) z roku 2014, se uskutečnila 3. prosince 2015 v sídle FITE, a. s., na Výstavní ulici v Ostravě-Mariánských Horách. Společnost nyní nese název Moravskoslezská hornická společnost, z. s. a je zapsána ve spolkovém rejstříku, vedeném Krajským soudem v Ostravě. Nadále zůstává členem Českého svazu vědeckotechnických společností, z.s., se sídlem v Praze.

Z programu členské schůze:

- Schválení názvu a sídla společnosti
- Zrušení revizní komise a sekretariátu jako orgánů společnosti
- Schválení návrhu nově zpracovaných Stanov
- Volba předsedy a členů výkonné rady na další pětileté období
- Schválení návrhu na Čestné členství ve Společnosti

Výkonná rada bude nadále pracovat ve složení:

Předseda:	Prof. Ing. Ivo Černý, CSc.
Místopředseda:	Ing. Jaroslav Havlík
Člen:	Ing. Jiří Kašpárek
Náhradník:	Ing. Ivan Studnický

Za dlouholetou úspěšnou i činnost ve Společnosti a jeho Výkonné radě bylo schváleno Čestné členství Prof. Ing. Jiřímu Grygárkovi, CSc.

S Klubem přátel hornického muzea v Ostravě spolupracuje MSHS ČSVTS již řadu let. Nejintenzivnější byla v období konání mezinárodních konferencí Hornická Ostrava

(1996-2007), kdy se členové Klubu podíleli na jejich přípravách i přednesených referátech a celým skupinám členů byl umožněn přístup na jednání bez požadavku na úhradu vložného.

V posledních letech, kdy se tyto konference již nekonají, se spolupráce přesunula zejména do přednáškové a publikační činnosti a účasti členů na akcích, pořádaných tímto Klubem.

Věříme, že tato dlouhodobá a oboustranně prospěšná spolupráce bude pokračovat i po transformaci těchto spolků dle požadavků nového občanského zákoníku

Za MSHS ČSVTS i výbor KPHMO

Prof. Ing. Jíří Grygárek, CSc.

LÁNSKÁ AKCE

1 Úvod

Horníctví pamětníci si letos připomínají rok 1950, kdy před 65 lety proběhl mohutný nástup učňovské mládeže do všech uhelných, rudných, nerudných a naftových revírů v celém Československu.

Příchod mladých lidí nastal po ukončení školní docházky v rámci náborové kampaně, nazvané. Lánská akce. Akce vznikla na pomoc řešení tehdejšího závažného problému v poválečném československém hornictví, tj. nedostatku stabilních pracovníků. Na něho navazovala neuspokojivá situace, která do té doby panovala v náboru učňů na hornická povolání. Hornický učební obor vznikl za války v r. 1943. Nedocházelo však k jeho uspokojivému naplňování. V roce 1947 bylo získáno jen okolo 800 a v roce 1948 byla situace ještě horší, bylo získáno jen cca 500 učňů. Celkový stav v r. 1949 v tříletém učebním oboru v Československu byl okolo 1500 hornických učňů.

2 Založení náborové Lánské akce

Do problému získání dostatečného počtu učňů do hornictví se osobně zapojil roku 1949 prezident republiky Klement Gottwald. V létě toho roku pozval do svého letního sídla v Lánech u Prahy nejlepší hornické učně a obrátil se na ně s výzvou o pomoc k získání dalších mladých zájemců o hornictví, vyhlásil cíl získat 6000 chlapců (tedy 4x víc, než byl tehdejší stav) a přislíbil jim všestrannou péči.

Prezidentská výzva byla nazvána Lánská akce podle místa prezidentského vyhlášení. Akce se stala předmětem široké kampaně, která se projevila nejen v náboru, ale také v zajišťování lepších podmínek pro výuku hornických učňů a byly ustaveny, tzv. Lánské výbory. Práci koordinoval a metodicky řídil Ústřední výbor Lánské akce, působící při Ministerstvu práce a sociální péče. Na podporu náboru kampaní byla vydána příležitostní poštovní známka (obr. 1) a propagační plakáty (obr. 2).

Do náboru učňů se zapojili sami účastníci hornického setkání v Lánech, kteří slíbili do roka získat dostatečný počet svých kamarádů. Do základních škol jezdili vyškolení horničtí náboráři s doprovodem hornických učňů v uniformě. V náborových oblastech vystupovaly na koncertech pěvecké soubory hornických učňů.

Za rok od vyhlášení prezidentského cílového úkolu 6 000 učňů se přihlásil do učení na dolech ze všech hornických revírů (obr. 3) úctyhodný počet 10 921 mladých lidí ve věku okolo 15 let (narozených v r. 1935), poprvé mezi nimi byly i dívky.

3 Pozvání nastupujících učňů do Lán

Protože zadaný úkol na získání uvedeného počtu hornických učňů byl v r. 1950 splněn a vysoce překročen, uskutečnila se na pozvání prezidenta republiky Klementa Gottwalda velkolepá návštěva budoucích učňů ze všech hornických revírů do Lán (obr. 3). Byla to velká návštěva, kterou si prezident pozval. Z Ostravsko-karvinského revíru a ze Severočeského hnědouhelného revíru byly vypraveny s novými uční zvláštní vlaky. Z Prahy do Lán jela velká kolona autobusů. Návštěva se konala na vysoké úrovni, kromě učňovské mládeže se zúčastnili členové vlády Československé republiky a další. Lánskou akci začal u mladých lidí nový běh života v hornické profesi.

4 Osudy nastupujících hornických učňů

Lánská akce tehdy ovlivnila mnoho mladých lidí snad ze všech koutů Československé republiky. Pomohla jim zvýšit jejich sociální status oproti nižším poměrům, ze kterých ve velkém počtu pocházeli. Z platformy učňovské mládeže vyšlo mnoho předních dělnických odborníků (předáků) v dolech i odborníků s úplným báňským středním a vysokoškolským vzděláním. Mezi hornickými uční byly pozdější významné osobnosti československého hornictví, mezi jinými bývalý federální ministr paliv a energetiky Ing. Vlastimil Ehrenberger, CSc., nebo bývalý generální ředitel Koncernu OKD Ing. Josef Valníček, CSc., či bývalý ředitel hornického muzea v Ostravě Ing. Stanislav Vopasek, (obr. 4).

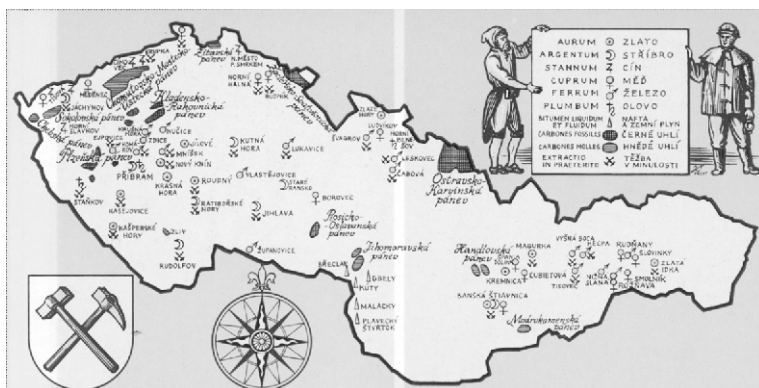
Řešení problematiky učňovského dorostu v hornictví zásluhou Lánské akce se stalo účinnou složkou celkového zajišťování počtu pracovníků v hornictví, než tomu bylo v předchozích letech. V první etapě dosáhlo vrcholu v roce 1950. Vlivem náborové kampaně zesílil příliv mladých lidí do hornictví. Ovšem v následujících letech počty učňů klesaly.

Náborovou Lánskou akci lze z dnešního pohledu hodnotit, že šlo o úspěšnou a neuvěřitelnou velkou náborovou kampaň, která československému hornictví velmi pomohla.

Ing. Jaroslav Klát

Obr. 1: Příležitostní poštovní známka, vydaná k náborové Lánské akci

Obr. 3: Československé hornické revíry, odkud pocházeli noví horničtí učni. Kresba J. Čáka

Obr. 2.: Náborový plakát pro mládež, končící školní docházku.

Obr. 4: Hornický učeň Stanislav Vopasek (1935–2006), který nastoupil v r. 1950 do Kladenského revíru. Archiv Hornického muzea.

VÝBOR KPHM SRDEČNĚ BLAHOPŘEJE ČLENŮM, KTEŘÍ V I. ČTVRTLETÍ 2016 SLAVÍ VÝZNAMNÉ VÝROČÍ NAROZENÍ

Prof. Ing. Karel Bailotti, CSc.	80 let
Silvestr Greguš	80 let
Josef Pavlačík	80 let
Ing. Jaromír Pěch	80 let
Boleslav Hanzel	75 let
Ing. Jaroslav Přepiora	75 let
Pavel Sourada	70 let
Josef Římek	70 let
Ing. Jan Huplík	65 let
Dana Kubicová	60 let
Ing. Tadeusz Pieczka	60 let

SOUČASNÝ STAV PREVENCE DŮLNÍCH OTŘESŮ V OKR

Výtah z přednášky autora, přednesené dne 3. listopadu 2015 v KD Petřkovice

Fenomén „důlní otřes“ provází hornictví v ostravsko-karvinském revíru od počátku minulého století a jeho následky jsou aktuální i v současnosti v karvinské části, kde se dobývají nejspodnější sloje karvinského souvrství.

Důlní otřesy jsou jedním z nejzávažnějších nebezpečí hornické práce. Vznikají z příčin specifických geologických vlastností horského masivu a současně jsou podmíněny hornickou činností. V české části hornoslezské pánve jsou důlní otřesy popisovány již na počátku minulého století a od té doby jich bylo zaznamenáno více než 500. Studium důlních otřesů a příčin jejich vzniku se věnovalo a věnuje mnoho autorů již od doby jejich prvních výskytů na počátku minulého století. Názory na vlivy jednotlivých geologických fenoménů a jejich význam pro nebezpečí vzniku důlních otřesů se vyvíjely s rozvojem poznání jejich zákonitostí i se získáváním zkušeností z důlního provozu. Dřívější zkušenosti však v mnoha případech nelze aplikovat, protože horninový masiv je prostředí, jehož vlastnosti jsou velmi nesourodé, mění se lokálně a vytvářejí tudíž jedinečné situace kombinací geologických vlastností a hornických vlivů. Tak vznikají překvapivé situace náhodného vzniku otřesu v prostoru a čase, kdy na základě prognózy „k otřesu dojít nemělo“. Přesto je možno konstatovat, že současně aplikovaný systém protiotřesových opatření, prognózy i prevence v ČHP je na vysoké technické a vědecké úrovni. Lze samozřejmě pouze spekulovat, v kolika případech se díky aplikaci protiotřesových opatření podařilo otřesu zabránit nebo omezit jeho následky.

Především proto, že díky jejich aplikaci při zjištění nebezpečného stavu jednoduše otřes nevznikl nebo vznikl pouze s minimálními následky.

Důvodem vzniku otřesů jsou především neustálé pohyby zemské kůry a s tím související změny napětových poměrů. U otřesů, na rozdíl od zemětřesení však tyto pohyby ovlivňuje navíc také hornická činnost, ražení chodeb a dobývání porubů. Pohyby a porušováním horninových vrstev jsou vytvářeny oblasti, v nichž dochází k jejich nadměrnému zatížení, stlačení a naopak oblasti, kde dochází k jejich uvolnění. Stlačováním vzniká v horninách v určitých oblastech zvýšené napětí. Při neustálém zvyšování tlaku v horninách dojde k jejich náhlému porušení, které je doprovázeno roztržštěním horninových částí a tlakovou vlnou. Dojde-li k takovému porušení v blízkosti důlního díla, vymrští se horniny do prostoru chodeb nebo porubu a dochází k jejich zavalení. Ocelová výztuž je deformována nebo zcela zničena a z počvy, kde důlní dílo většinou není nijak chráněno, jsou horniny nebo uhlí vymrštěny vzhůru. Navíc tlakovou vlnou je rozmetán materiál a výstroj v chodbě, poškodí se větrací lutny a v některých případech dochází k prudkému výronu metanu z rozdrčeného uhlí. Je samozřejmé, že tyto projevy jsou pro horníky nebezpečné, a proto se proti nim musíme chránit.

Příčinou pokračujícího výskytu důlních otřesů je primárně dobývání sedlových slojí karvinského souvrství, které představuje velmi pevné horniny a až několik metrů mocné sloje dobývané v hloubce dnes již kolem 1000 metrů pod zemským povrchem. Hlavním důvodem však je historická hornická činnost – dobývání uhlí, které probíhá na Karvinsku již od 18. století. V průběhu dobývání zůstaly z různých příčin geologicko-tektonických, technologických, bezpečnostních anebo ekonomických některé partie slojí nevydobyté. V takto neporušených částech horninového masivu se koncentrují tlaky v horninách a zvyšuje se napětí. Při neustálém zvyšování tlaku dojde k jejich porušení a dochází k řetězové reakci přeskupování napětí, uvolnění tlaků a napětí v jedné části a naopak zvyšování tlaků a napětí v jiné části. To může vést až k otřesům v současně provozovaných důlních dílech.

Ochrana proti otřesům je složitý systém činností postihující v hornictví sféru projekční, průzkumnou i provozně technologickou. Zasahuje ve své podstatě do různých oborů jako geologie, mechanika hornin, geofyzika, hornická technologie a ekonomika hornických prací. Potřebuje tedy komplexně znát všechny dostupné poznatky o stavbě a vlastnostech horského masivu v celé jeho různorodosti, místní a časové proměnlivosti, vyvolané existencí a působením přírodně geologických a hornicko-technologických (provozně technických) podmínek hornických prací vedených v konkrétním dobývacím prostoru. Aby bylo alespoň v blízkém okolí chodeb a porubů v horninách a ve slojích sníženo napětí používají se různé metody vrtání a trhacích prací, které by měly horniny rozrušit a snížit tím napětí v nich koncentrované. To je obsahem celého systému tzv. protiotřesové prevence. Doposud

nejúčinnější metodou této protiotřesové prevence jsou rozsáhlé trhací práce v horninách v nadloží dobývaných slojí. Lze jimi ovlivnit nadloží až do výše téměř 30 metrů nad slojí a ukazuje se, že jejich aplikací lze mnoha otřesům zabránit. Metodu zabraňující beze zbytku otřesům se dosud v celosvětovém hornictví nepodařilo nalézt a pravděpodobně se s nimi budeme potýkat po celou dobu dobývání uhlí v OKR.

Ing. Jiří Ptáček, Ph.D.

Ústav geoniky AV ČR v Ostravě

Komentář redakční rady k přednášce:

Přednáška Ing. Ptáčka, Ph.D. patřila k nejlepším, jaké v roce 2015 v ostravské pobočce našeho Klubu zazněly. Charakterizovala ji vysoká aktuálnost tématu, pečlivá příprava a výrazný přednes autora i výběr promítaných obrázků, které přednášené téma vhodným způsobem doplňovaly. Tento náš názor potvrdily i odkazy, které redakční rada od některých účastníků obdržela.

Naší snahou vždy bylo preferovat přednášky s širokou hornickou tematikou a obsazovat je přednášejícími, kteří danou problematiku detailně ovládají. Tyto naše požadavky přednáška Ing. Jiřího Ptáčka, Ph.D., odborného pracovníka Ústavu geoniky AV ČR v Ostravě-Porubě, beze zbytku splnila.

Redakční rada Hornického zpravodaje

MOJE VZPOMÍNKY NA HLAVNÍHO INŽENÝRA DŮLNÍHO PODNIKU HLUBINA

Před vánočními svátky roku 2010 nás opustil významný pracovník v oboru hornictví Ostravsko-karvinského revíru a ve své době hlavní inženýr důlního podniku Hlubina prof. Ing. Karel Endel, CSc. Jeho odchod zasáhl mnoho jeho spolupracovníků, hlavně techniků a samozřejmě i mne. Přes nepřízeň počasí se s ním přišli rozloučit hlavně ti, kteří s ním na Hlubině řadu let spolupracovali.

Inženýr Endel byl v době svého působení na šachtách OKR velkou a uznávanou kapacitou a uznáván byl i v jiných uhelných revírech. Dbal na dodržování bezpečnosti práce. S velkou důsledností, spolu se spolupracovníky, zpracovával návrhy na rozfárávku a dobývání jednotlivých slojí na příští léta, aby bylo zajištěno plnění plánovaných úkolů. Pravidelně prováděl kontrolu plnění opatření v plánech OPD, stanovených nadřízenými orgány. V případě mimořádné události musel dispečer na jím stanovené místo svolat zodpovědné pracovníky. Při příchodu na místo nehody první vyšetřil důvod, proč k ní došlo. Pak dal všem přítomným možnost, aby vyslovili svůj názor na příčinu vzniku a způsob odstranění nehody. Nikdy se nestalo, aby komukoli z přítomných dal znát, že podceňuje jeho názor. Se zástupcem

nadřízeného orgánu pak provedli důslednou kontrolu místa nehody. Tím si získal velkou autoritu nejen u techniků, ale i u řadových pracovníků-havířů.

Nevím už přesně, ve kterém roce došlo u nás ve čtyřicáté třetí sloji k totálnímu závalu. Při vývinu závalu nestačili z porubu utéci tři havíři. Jednomu se s pomocí dalších podařilo ze závalu dostat, dva v něm zůstali. Vyprostili je až záchranáři po několika směnách.

Komise se po vyfárání sešla v konzultační místnosti. K posouzení byl přivolán i jeden z největších odborníků v revíru pan inženýr Schtraube. Ten byl toho názoru, že vina je v nedostacích v Plánu OPD, který řešil dobývání uhelné kry ve tvaru trojúhelníku. Některý z členů komise se zeptal, kdo je za příčinu nehody zodpovědný. Většina z členů komise se začala dívat na mne. Necítil jsem se dobře. Najednou se ozvalo silnější zaklepání na dveře a do konzultačky vstoupil náš tehdy podnikový hlavní inženýr Endel. Podíval se, kde nad mapou stojí Ing. Schtraube a šel hned k němu. Náš pan hlavní se hned zeptal, co komise do jeho příchodu vyřešila. Ing. Schtraube uvedl, že jednou z příčin závalu jsou nedostatky v plánu OPD k dobývání daného trojúhelníku. Dále jej informoval, že komise se dohadovala, kdo schválil způsob vydobytí takového piliře. Hlavní inženýr Endel pak řekl hlasitě: „Vydobytí předmětné kry jsem schválil já.“ V tom momentě byl v konzultačce klid. Náš hlavní pak informoval hlavní členy komise o nutnosti vydobytí kry ve tvaru trojúhelníku, a že opatření, která byla uvedena v pasportu, považuje za dostačující. Nikdo už nevyslovil svůj názor, protože by našemu hlavnímu inženýrovi nebyl schopen oponovat.

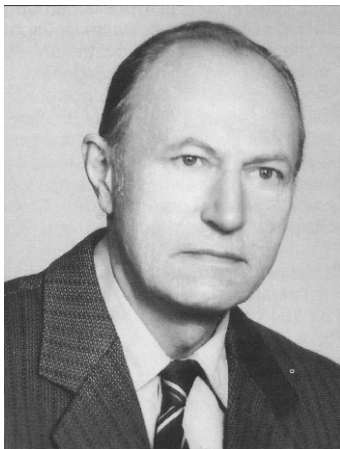
Ing. Karel Endel byl již v té době považován za jednu z největších kapacit v OKR. Byl žádán o účast při šetření a odstraňování následků těžkých nehod i na jiných dolech v OKR. Po odchodu do důchodu byl jmenován profesorem a učil několik let na VŠB. Techniky takové kvality by potřebovala každá šachta, která dobývá v obtížných podmínkách co nejvíce. Tím se samozřejmě nechci dotknout jiných vedoucích techniků, kteří řídili výrobu a zodpovídali za bezpečnost na dolech v tehdejší době a zastávají tyto funkce i dnes.

Po roce 1989 odešlo mnoho našich špičkových techniků do zahraničí. Útlum šachet na Ostravsku neřídili naši technici-bývalí ředitelé a hlavní inženýři, ale zahraniční odborníci. Zamýšlím se nad tím, kdo by řídil útlum těchto šachet lépe – zda technici neznalí poměrů na Ostravsku, nebo technici, kteří na těchto šachtách při jejich řízení strávili mnoho produktivních let.

Josef Pavlačík
Redakčně upraveno

KDO BYL PROF. ING. KAREL ENDEL, CSc.

Po maturitě v roce 1940, kdy byly u nás uzavřeny vysoké školy, byl nuceně nasazen do dolu a do roku 1945 pracoval, jako horník na Dole Hlubina v OKR. V roce 1948 ukončil studium oboru hornictví na Vysoké škole báňské v Ostravě. Po promoci nastoupil jako provozní inženýr na Novou jámu v Orlové-Lazích. Jako záchranář pak jeden rok pracoval na otvírce Dolu Doubrava, který byl uzavřen po explozi metanu. V letech 1951 až 1955 byl provozním inženýrem na Dole Fučík a v letech 1955-1960 působil jako hlavní inženýr na Dole Lazy. Po výbuchu metanu na ostravském Dole Hlubina v roce 1960 byl pověřen funkcí hlavního inženýra tohoto důlního podniku, kterou zastával plných 16 let.

V té době absolvoval na VŠB externí vědeckou přípravu. V roce 1969 obhájil svou kandidátskou disertační práci a k 1. lednu 1977 nastoupil jako vysokoškolský profesor na tehdejší Katedru dobývání ložisek Hornicko-geologické fakulty Vysoké školy báňské, kde kromě pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti dále spolupracoval s praxí. Na VŠB působil 10 let až do svého odchodu do důchodu. Jako důchodce dále pracoval až do roku 1991 na nynějším Ústavu geoniky AVČR v Ostravě-Porubě, jako výzkumný pracovník.

Dlouhá léta byl členem rady komisí se zaměřením zejména na bezpečnost a v období let 1977 až 1991 byl předsedou Krajské společnosti hornické vědecko-technické společnosti.

Brzy po založení Klubu přátel Hornického muzea se stal jeho členem a dle svých možností se na jeho činnosti aktivně podílel až do své náhlé smrti. Zemřel 22. prosince 2010, ve věku 89 let.

Prof. Ing. Karel Endel, CSc. patřil mezi významné osobnosti, které v 2. polovině 20. století přispěly k rozvoji našeho hornictví a svým působením na Vysoké škole báňské i k dalšímu zvýšení úrovně budoucích báňských inženýrů. Je mi ctí, že člověk takových kvalit byl mým učitelem, kolegou a nakonec i dlouholetým přítelem.

Prof. Ing. Jiří Grygárek, CSc.

člen redakční rady KPHMO

PŘEDNÁŠKA DOC. CIENCIALY V HAVÍŘOVSKÉ POBOČCE KPHMO

Dne 9. listopadu 2015 se, na pozvání havířovské pobočky Klubu přátel hornického muzea v Ostravě, konala beseda s přednáškou doc. Ing. Jiřího Ciencialy, CSc. zmocněnce vlády pro Moravskoslezský a Ústecký kraj na téma „Možnosti podpory zaměstnanosti na Karvinsku“.

Přednášející informoval o jednotlivých jednáních na úrovni vlády i se zástupci firem ze zahraničí pro využití průmyslových zón v našem kraji. Jako velmi úspěšné hodnotil přípravu a provoz automobilky v Nošovicích. Vyslovil politování nad tím, že se v minulých dvou desetiletích nepodařilo zřídit obdobu dřívější Báňské a hutní společnosti, která by určitě mnohem lépe odolávala cenovým výkyvům v prodeji uhlí a oceli. Vlády v minulých letech zanedbaly vytváření nových pracovních míst v souvislosti s útlumem hornictví. Přitom byla známa opatření, která v této oblasti v předstihu řešila např. Francie.

Účastníci besedy v diskuzi po přednášce poděkovali doc. Ing. Jiřímu Ciencialovi, že přijal pozvání a pohovořil s lidmi, kteří věnovali hornictví celý svůj profesní život. Současně ho požádali, aby pomohl přesvědčit vládu k přijetí skutečně účinných opatření pro řešení nezaměstnanosti v našem regionu s využitím stávajících i nově zřizovaných průmyslových zón. Nemůžeme přece nečinně přihlížet k tomu, že i v důsledku útlumu hornictví klesá každoročně počet obyvatel Havířova o více než tisíc lidí.

Přednáška byla hodnocena jako prospěšná, neboť problémy, které nastínila, zajímají mnoho lidí v našem kraji a je nezbytné se jimi zabývat.

Ing. Miroslav Hanus

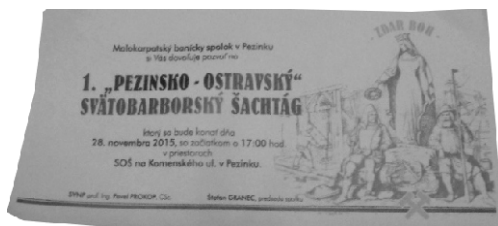
Ani zmocněnec vlády to nemá lehké

PRVNÍ PEZINSKO-OSTRAVSKÝ SKOK PŘES KŮŽI

Malokarpatský banický spolok v Pezinku se obrátil na hornické spolky a organizace na Slovensku a v Česku o finanční pomoc při realizaci projektu-Expozícia pezinského baníctva. Nadace Landek Ostrava se podílela finančním příspěvkem na výstavbě Hornického muzea, které bylo zřízeno v budově Lidové školy umění naproti Městskému muzeu v Pezinku.

Hornické muzeum v Pezinku bylo slavnostně otevřeno 28. listopadu 2015 ve 14.00 hodin panem zástupcem župana (náš hejtman) panem Štefanem Grancem, předsedou Malokarpatského banického spolku. Patronát nad celou akcí převzalo Združenie Banických spolkov a cechov Slovenska, vedené prezidentem Ing. Erikem Sombathym a výkonným tajemníkem JUDr. Dušanem Vilímem.

Muzeum bylo otevřeno na počest hornického svátku svatě Barbory. Zúčastněné osoby byly pozvány předsedou spolku a „Slavným vysokým a neomylným prezídiem“ prof. Ing. Pavlem Prokopem CSc., z Vysoké školy báňské-Technické univerzity na v Ostravě 1. Pezinsko-ostravský Šachtág, který se konal na Střední odborné škole v Pezinku. V čestném prezidiu byl prezident Združenia slovenských spolků Ing. Erich Sombathy, ředitel Nadace Landek Ing. Josef Gavlas, Štefan Granec - předseda malokarpatského spolku Pezinok a ing. Marek Przystasz z Polska za organizaci SITG(spolek inženýrů a techniků Polska). Kontráriem byl JUDr. Dušan Vilím ze Slovenského ministerstva hospodárstva. Byly zde zastoupeny spolky ze Slovenska, Čech i Polska. V průběhu byli vyznamenáni členové, kteří se zasloužili o rozvoj hornických tradic a mezi nimi i prof. Ing. Pavel Prokop, CSc., který musel absolvovat skok přes kůži za účasti patronů ze slovenského ministerstva hospodárstva. Zvláštností bylo, že skok absolvovali i dva

pezinočtí kněží - evangelický a katolický. Když byl evangelický farář na bečce a řekl heslo, tak Vysoké a neomylné prezidium (prof. Ing. Prokop, CSc.) řeklo: znal jsem jednoho faráře a ten uměl desatero přikázání pozpátku - umíte to i Vy? Kněz byl velice zaskočen a měl velkou trému, několikrát to

zkoušel, ale nešlo mu to! Vypil pivo a řekl: pak vám, až budu dole, řeknu i 11. a 12. přikázání!!!!

Na závěr pobytu jsme navštívili největší vinařství na Slovensku – Vinium Galeria Bozen - rodinné vinařství Matyáškových, které sbírá medaile po celém světě a produkuje 3,5 milionů litrů vína ročně.

Ing. Jaroslav Kubánek
člen KPHMO a Nadace OKD

VÝVOJ TĚŽBY UHLÍ NA OSTRAVSKU A JEJÍ POSTUPNÝ ÚTLUM

Mezi námi žijí tisíce rodin, jejichž osudy jsou již řadu generací spojeny s těžbou uhlí. Naprostá většina předků těchto rodin v období Rakousko-Uherska na Ostravsko přišla. Přicházeli v průběhu 19. století hlavně z Haliče, v té době z chudého zemědělského kraje od Těšína po Krakov. V 80. letech 19. století tato migrace vyvrcholila a z půdy, která své děti nemohla uživit, odcházelo na Ostravsko více lidí než do tradiční Ameriky. Dalším obdobím bylo období po roku 1945, kdy uhlí bylo z více než 90 % zdrojem energie pro rostoucí, zejména těžký průmysl.

Uhlí bylo objeveno ve Slezské Ostravě v roce 1763, v Karvině v roce 1776 a v Petřkovicích v roce 1780. Nemělo však větší odbytu a na jeho těžbě se podíleli hlavně místní lidé sedláci - poddaní místní šlechty. K zásadní změně došlo po založení Vítkovických železáren v roce 1828, příchodem parního stroje okolo roku 1840 a hlavně postavením železnice v roce 1847, která otevřela cestu odbytu do celé Rakouské monarchie. Kůň byl ze dne na den nahrazen parním strojem. Proces byl dokončen v letech 1861 - 1862, kdy báňská dráha spojila železnicí všechny doly

Místní lidé na tuto poptávku pracovních sil nestačili, a proto přicházeli ze všech stran noví pracovníci. Nejdříve bydleli u místních lidí, později v ubytovnách, ale od roku 1850 do roku 1945 nastává období hornických kolonií. Vytvořili zde zvláštní komunitu. U domků, které jim těžaři postavili, měli zahrádky, kde chovali drůbež, kozy, prasata. V koloniích byl obchod, pekárna, řezník, hospoda. Později tu vznikaly i školy a kulturní spolky. Začalo vznikat i politické dělnické hnutí, ovšem bedlivě hlídané. Jejich život ovlivňovaly hospodářské krize a války. Krachy na burze ve Vídni a později v USA přinášely omezování těžby, kdy se více dní týdnů nedělalo, než dělalo a do dělnických rodin přicházel hlad. Až do konce 19. století byla v koloniích nízká úroveň bydlení se špatnou hygienou. Nebyla tu tekoucí voda, ani pořádná kanalizace. Byla tu vysoká úmrtnost na infekční choroby zejména dětská - cca polovina dětí se nedožila dospělosti. Na přelomu 19. a 20. století byla zaváděna voda a elektřina a zlepšil se i zdravotní stav obyvatel kolonií. Války přinášely pracovní vypětí a vojenský režim.

V období po roku 1945 se situace radikálně změnila k lepšímu. Stavěla se sídliště s moderním bydlením, horník se stal hrdinou práce, na kterém závisel chod státu. Do postavení ropovodů a plynovodů záleželo hlavně na hornících, jestli bude světlo a teplo.

Od 50. let 20. století prudce stoupal význam moderní techniky, aby ostravsko-karvinské hornictví vydrželo v mezinárodní konkurenci. Vedle Horní školy z roku 1874, přišla do Ostravy v roce 1945 Vysoká škola báňská, Vědecko-výzkumný ústav uhelný a další instituce. Sbiječky a lopaty vystřídal kombajny, páru elektřina, dřevěné stojky krácející výztuže a nakonec přišla elektronika. Každá další havířská generace musela zvládnout nový stupeň techniky.

Po roce 1989 přišla do těžby uhlí celosvětová konkurence. Ta vyřadila ostravskou, petřvaldskou a orlovskou část. Boj o přežití teď svádí několik dolů v Karviné a Důl Paskov u Frýdku-Místku. Vzestup člověka přináší nové zdroje energií. Ve světě je dokonce přebytek energie a její cena klesá. Současné generaci horníků přejeme, aby v této soutěži vydržela.

Následkem útlumu hornictví ubylo po roce 1989 v OKD 90 000 pracovních míst

Organizační struktura koncernu OKD, Ostrava v roce 1988

důlní podniky	ostatní
Prezident Gottwald	Báňské strojírny
I. máj	Ostravsko-karvinské koksovny
ČSA	OKR Doprava
Doubrava	Správa sídlišť
Antonín Zápotocký	VOKD
Dukla	Báňské stavby
Julius Fučík	Báňské projekty
Rudý říjen	Rekultivace
Vítězný únor	Ostroj
Jan Šverma	Výstavba Dolu Frenštát
Ostrava	Uhlozbyt
Paskov	Ústřední dřevíště
Staříč	Automatizace řízení
ČSM	Hlavní báňská záchranná stanice
	Rozvoj a projektování
	Závod automatizace a mechanizace

1. etapa útlumu - roky 1991-1992

Na základě usnesení vlády ČR č. 264/91 byly utlumeny tyto těžební závody: závod Svinov (Důl Jan Šverma), Zárubek (Důl Ostrava), Koblov (Důl Odra) v ostravské části revíru a Ludvík (Důl Julius Fučík) v petřvaldské dílčí pánvi.

2. etapa útlumu - roky 1993–1996

Na základě usnesení vlády ČR č. 691/92 byly utlumeny celé důlní podniky Jan Šverma, Ostrava, Heřmanice a Odra.

3. etapa útlumu

Na základě usnesení vlády ČR č. 558/95 byla dokončena likvidace ostravských dolů, Dolu Julius Fučík v Petřvaldě a části dobývacích prostorů dolů Čs. armáda (lokalita Jindřich a Nové pole), Paskov (lokalita Řepišť a mateřské pole Paskov) a Darkov (lokalita závodu Mír).

Od OKR se k 1.1.1993 oddělil Důl ČSM, který se stal součástí Českomoravských dolů, a. s.

a bylo odstoupeno i od rozsáhlé otvírky od orlovské struktury v celé východní oblasti dětmarovického výmolu, vyjma severního pole Dolu Doubrava.

K 1. 1. 1994 vznikl skupinový Důl Paskov, o. z., sloučením dolů Paskov a Staříč.

K 1. 7. 1995 vznikly skupinové doly Důl Lazy (Lazy, Dukla, František), Důl Čs. armáda (Čs. armáda a Doubrava) a Důl Darkov (Barbora, Darkov a 9. květen).

Změny struktury vždy k 31.12.

rok	důlní VOJ*	nedůlní VOJ	dceřiné akciové společnosti
1991	14	15	2
1994	10	10	14
2000	5	6	11

* VOJ – Vnitřní organizační jednotka

Dovětek

k 1.11.1990 byl z OKR vyčleněn jako samostatný s. p. Důl ČSM

K 1.1.2002 byl prodán Důl Odra státnímu podniku Diamo

Současná situace v OKR

Nyní těží OKD na 3 důlních závodech:

Důlní závod 1:	Důlní závod 2:	Důlní závod 3:
a. Lokalita ČSA	a. Lokalita ČSM Sever	a. Lokalita Staříč
b. Lokalita Lazy	b. Lokalita ČSM Jih	b. Lokalita Chlebovice
c. Lokalita Darkov		

Další organizační jednotky:

Závod servisních služeb

Závod úpraven

Důl v konzervačním režimu: Frenštát

OKD má v současnosti cca 11 100 zaměstnanců + 3 600 zaměstnanců dodavatelských organizací. Těží cca 8-9 mil. tun ročně.

Karel Slíva

člen redakční rady HZ

WIELICZKA - V MÉM ŽIVOTĚ TŘETÍ SOLNÝ DŮL

V životě jsem navštívil tři solné doly:

1. solný důl – Slaník jsem navštívil v Rumunsku v r. 1979
2. solný důl – Hallstatt, v Solné komoře v Rakousku v r. 2014
3. solný důl - Wieliczka v Polsku, návštěva 17. dubna 2015

Základní informace o solném dolu WIELICZKA

Solný důl se skládá z podzemních vytěžených komor, umístěných od 1. patra až po 9. patro, v hloubce 64 - 327 m. Pod povrchem má 300 km chodeb a asi 3 000 komor o objemu 7,5 milionů m³.

Důl byl zapsán do prvního seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO v roce 1978, jako vzácná památka materiální kultury. Za památkovou část byl uznán komplex vytěžených šachet v centrální části dolu. Památková část zahrnuje 1. až 5. patro, což představuje 4,5 miliónů m³ prázdných, vytěžených míst. Tvoří je vytěžené štoly a komíny, zobrazující rozvoj způsobů těžby soli v jednotlivých historických obdobích.

Vše se začalo utvářet před 13,5 miliony lety, v období Miocénu. Tehdy začala krystalizace solí rozpuštěných v mořské vodě. Vypařením mořské vody vznikly usazeniny soli a spojením s jinými usazeninami, tyto horniny vyplnily, oblast nazývanou Karpatská prohlubeň. Vlivem intenzivního vrásnění docházelo k přemisťování usazenin. Solné ložisko Wieliczka se skládá ze dvou částí: horní část má podobu skalních bloků a spodní část je vrstevnatá.

Sůl se zde těžila od středověku až do roku 1996. Zpočátku se využívalo solných pramenů na povrchu, ze kterých se vařením solanky získávala sůl. Tento způsob se používal asi 3 500 let před narozením Krista. Postupně se povrchové zásoby vyčerpaly. Solanka se hledala stále hlouběji pomocí studní, až se v hloubce narazilo na skalní blok kamenné soli.

Solný důl ve Wieliczce byl až do r. 1772 nejprve knížecím a pak královským a patřil do župy Krakovské. Od roku 1772 do roku 1918 byly solné doly pod správou Rakouska-Uherska. V r. 1918, po první světové válce, kdy Polsko získalo nezávislost, staly se doly státním majetkem Polské republiky.

Prohlídka a popis turistické části

Na solném dole Wieliczka si lze zvolit dva způsoby prohlídky dolu:

1. turistickou, která trvá 2 až 2,5 hodiny,
2. emotivní, hornickou, která trvá 4 hodiny.

Jelikož jsem byl součástí zájezdu, který volil turistickou trasu, bude popsána tato prohlídka. Rozdíl v typu prohlídky je ve způsobu fárání. Turistická část se do dolu dostává po

Šachta zpočátku sloužila pro dopravu soli na povrch pomocí koňského žentouru. Od 19. století se stala vhodnou pro fárání báňských úředníků a pro stále četnější turisty. V roce 1874 byl žentour nahrazen parním strojem. Po 2. světové válce byl zde instalován těžní stroj s elektrickým pohonem. Šachta byla několikrát prohlubována, nyní spojuje 6. patro solného dolu s povrchem v hloubce 243 m. Je rozdělena na zátyně: lezní se schodištěm a těžní svýtahem.

Návštěvníci sestupují lezní zátyní po 378 schodech do náraží Danilowiczovy šachty, které se nachází v 1. patře a jmenuje se, Bono. Hloubka 1. patra je 64 m. Potom se pokračuje po schodech do podzemí, které je tvořeno 22 komorami o různé výšce. Ty jsou propojeny chodbami o délce cca 2 km, které se nalézají poblíž Danilowiczovy šachty, tj. od prvního patra v 64 m, až ke třetímu patru v hloubce 135 m. Tato památková oblast zobrazuje nejkrásnější komory a chodby, podzemní kaple a jezírka, evoluci způsobů těžby soli a zabezpečení v solném dole od 17. do 20. století. Jsou zde výjimečné sakrální objekty a umělecké památky. Sůl se stala dobrým materiálem k vytváření různých postav a výjevů s církevní tematikou, včetně hornických výjevů, pro sochaře, výtvarníky, řezbáře.

Obr. 2: Wieliczka Těžní budova a těžní věž (Vlastní foto autora)

Naše prohlídka a pro mě člověka ve věku tři čtvrtiny století, neuvěřitelných asi 500 schodů a prodloužené prohlídky o dalších 500 m chodeb k šachtě sv. Kingy, tedy trvání 2,5 hodiny bylo dosti náročné. Stálo to za to a nutno připomenout, že v kapli sv. Kingy jsou pravidelné mše svaté vždy v neděli ráno.

Kaple sv. Kingy je nejbohatší částí podzemí a byla založena v roce 1896, v prostoru vzniklém po vytěžení velkého bloku zelené soli. Délka je 54 m, šířka 15-18 m, výška 10-12 m. Výzdoba kaple byla tvořena skoro 70 let od r. 1963 horníky – sochaři. Nejznámější jsou Józef a Tomasz Markowski a Antoni Wyrodek.

Hlavní oltář se skládá ze tří částí. Původně zde byla umístěná olejomalba od Ferdinanda Olesiňského, žáka Jana Matejky. Na ní bylo zobrazení sv. Kingy a horník, který jí předává prsten vytažený ze solného bloku. V roce 1914 byla místo olejomalby postavena socha sv. Kingy, kterou ze soli vytesal Józef Markowski. Stěna za sochou byla vyzdobena krystaly halitu. V bočních výklencích oltáře, mezi dvěma páry sloupů, jsou postavy sv. Josefa – patrona tesařů a sv. Klementa – patrona horníků a celé wieliczské fary. Boky kaple jsou vyzdobeny mnoha církevními výjevy, tak, že zde není místa na další umělecká díla. Je to místo posvátné, jako další kaple patřící jako vzpomínka na papeže Jana Pavla II a patří mu tu i celá chodba. Naše výprava vyfárala šachtou sv. Kingy.

Na závěr je nutno připomenout, že město Wieliczka má na svém území ještě šachty Górsko a Regisa a muzeum krakovských solných dolů.

Zdař Bůh!

Ing. Jaroslav Minka

HORNICTVÍ V KRKONOŠÍCH STÁLE ŽIJE

Jako jeden z posledních ředitelů Východočeských uhelných dolů jsem musel 1. 4. 1994 být u posledního vytažení huntu z podzemí Dolu Kateřina v Radvanicích, a tím i celé Východočeské uhelné doly, s. p. poslat do útlumu. Z bývalých středisek byla zachráněna pouze báňská záchranná služba v Odolově, nyní součást PKÚ s. p. Na Dole Jan Šverma v Žacléři, díky postupnému zaplavlávání dolu samotuhnoucí směsí, a pak následně ještě povrchovou těžbou výchozů uhelných slojí, mají zapsáno datum posledního huntu z likvidace 2002 a povrchu 2014. Dále je zatím nepustilo s povrchovou těžbou město Žacléř. Ostatní dva doly - DZN a DKa byly zaplaveny a byly provedeny bezpečnostní zátky dle schválených projektů OBÚ Trutnov. Poslední rudný důl v Harrachově byl uzavřen k 30. 9. 1992.

Pokud se ohlédnu zpět, na rozdíl od rudného hornictví, kde likvidace trvala desetiletí a management měl tak šanci zachránit hornické památky, zde to šlo zejména po stávce cca 300 horníků v podzemí Odolova, o které dnes málokdo ví, velmi rychle.

Ke dnešku je stav následující:

Do podzemí Krkonoš se jako turisté dostanete v Harrachově, Obřím Dole a v Jívce, na polské straně v Kowarech. V průběhu útlumu se podařilo změnit expozici sedláků ve Rtyni na hornickou expozici, část soukromých sbírek Václava Jirásky byla převezena do Národního technického muzea v Praze. Archiv VUD, s. p. skončil v bednách v Zámrsku s tím, že trojrozměrné předměty se nearchivují. Hornická expozice je rovněž v městském muzeu v Žacléři. Na dole Jan Šverma byla, díky majiteli firmy Gemec - Ing. Zdeňku Adamcovi, CSc., zachována povrchová část dolu, vznikla hornická expozice a stále se hledají finanční možnosti rozšíření. Nyní byla vydána kniha „Hornictví na Žacléřsku“, díky dotaci z mikroprojektu. Ops rovněž zprovoznila první část měděného dolu Bohumír v Jívce k 1. 6. 2015. Před třemi roky skončil dotační projekt RDA „Podzemí Krkonoš“, v rámci něhož byla provedena II. etapa zpřístupnění „Kovárny“ v Obřím dole a hornická expozice, zaměřená spíše na speleologii, v Černém dole. Bylo rovněž vybudováno několik naučných stezek a místní muzea sice se zpožděním, pátrají po hornických artefaktech. Pro rok 2016 je připravován další dotační program přeshraniční spolupráce, a to zatím s pracovním názvem „Hornictví Krkonoš“. Z české strany se předpokládá další část zprovoznění dolu Bohumír, vylepšení druhé etapy Obřího dolu, z polské strany jednájí o náplni pro město Kowary a Nová Ruda.

Nakonec si nechávám na české straně město Vrchlabí, kam jsem pracovně přesídlil po ukončení pracovního poměru na VUD s.p. Naskytla se šance vybudovat hornickou expozici ve staré radnici města, přispěl k tomu i odkaz Kryštofa Gendorfa, který povýšil Vrchlabí 1533 na město. Těžba a zpracování železných rud zejména z Herlíkovic byla v 16.století největší v Čechách. Spolu s kolegou Jiráskem jsme zpracovali záměr hornické expozice Kryštofa Gendorfa a předložili do RADY města. Víze - v rámci připraveného záměru vybudovat moderní

expozici hornictví s nadčasovým pohledem, díky technice interaktivních map a QR kódů a chytrých mobilů. Pokud budou projekty a dotace schválena, předpokládáme celorepublikovou spolupráci, neboť je představa nasměrovat návštěvníky na nepřebornou minulost a současnost hornictví s výhledem do budoucna. Rovněž proběhla informativní schůzka na VŠB-TU, HGF. Zde vidíme velký potenciál pro osvětu a zachování hornických tradic. Jinak zde stále vidím nadšení jedinců jako např. RNDr. Tázlera, který hledá další možnosti dotací na zprovoznění III. části „Kovárny“, a to zpřístupnění na patu údolí a vyzmáhání stoly Prokop. Tím by byl vytvořen okruh a návštěvníci by nemuseli zpět stoupat po žebřících. Dalším motorem jsou hornické spolky. Čas je však neúprosný a „zubatá“ řádí v našich řadách. Bohužel v těchto dnech si vybrala za oběť Ing. Karla Škvora z DIAMA, který perfektně znal problematiku starých a opuštěných děl i v Krkonoších. Proto je nutno spěchat a zanechat za sebou alespoň stopu.

A co je nového s připravovanou akcí zřízení hornického muzea Kryštofa Gendorfa v objektu staré radnice č. p. 210 na náměstí Míru?

Proběhlo několik přípravných schůzek, jak s manažerkou projektu RDA, tak i vlastní schůzky na úrovni města, naposledy 9. 11., za účasti báňských expertů a projektantů expozice. V době vydání vánočního PULSU by dle rozpisu prací měla být za námi další schůzka s manažerkou projektu RDA - upřesnění záměru a dále koncem listopadu schůzka města zaměřená již na specifikaci expozice v jednotlivých místnostech staré radnice rozšířená o památkáře a další specialisty. Pro schválení dotace je nutné předložit do 23. prosince studii a libreto muzea, včetně aproximativního propočtu nákladů a do 4. března 2016 prováděcí dokumentaci, včetně detailního rozpočtu. To jsou tvrdá data.

A pak, jak to u dotací bývá zvykem, očekávat verdikt hodnotící komise.

V případě schválení dotační částky je nutné zajištění dalších nákladů hrazených městem v zastupitelstvu a rozhodnutí – předpokládám kladné.

Tím však práce nekončí, ale spíše začíná, neboť v případě nedodržení podmínek projektu a termínu vyhodnocení se dotace nepřizná.

Bude jistě vhodné pro tento účel pod místostarostou PhDr. Vávrou, který má tuto akci v gesci, vytvořit tým specialistů pro zdárný konec akce. Možná se dočkáme i založení spolku Kryštofa Gendorfa.

Za hornické muzeum stojí bojovat, neboť historie Vrchlabí si zaslouží tento kulturní stánek a mladé generace již dnes pátrají po hornických odkazech. Ty jsou v řadě případů již nedostupné a zbývá pouze muzeum nebo archiv.

Všem hornickým nadšencům přeji dlouhý život ve zdraví.

Zdař Bůh!

Ing. Michael Polák

JAK JSEM CHODIL KOMORÁŘŮM PRO MINERÁLKU

V roce 1956, kdy jsem ještě neměl ani 16 roků, jsem nastoupil na prázdninovou brigádu na Důl Stalingrad v Břežánkách, abych poznal způsob dobývání hnědého uhlí. Byl jsem po prvním ročníku Průmyslové školy hornické v Duchcově. JUDr. Bukovanský, právník a bezpečnostní technik výše uvedeného dolu, mi umožnil pracovat v podzemí dolu. Učil na Průmyslové škole hornické v Duchcově právo a bezpečnostní předpisy.

Důl Mír v Břežánkách byl založen v r. 1927 jako Důl Masaryk, hloubka jámy 190 metrů. Na plný výkon začal důl těžit teprve za okupace, pod názvem Konrád Henlein. Tehdy bylo vytěženo 700 000 t uhlí za rok, při stavu až 2 200 horníků, z toho byla velká část válečných zajatců. Za okupace byly připojeny tři okolní doly: Emerán a Amálie III v Břežánkách a také důl Františka v Ledvicích. Těžba spojených dolů se pohybovala na 1 miliónu tun uhlí za rok, při stavu 1 200 – 1 500 horníků.

Po II. světové válce, 8. května 1945, byl dolu vrácen původní název Prezident Masaryk. Já jsem nastoupil na Důl Stalingrad a ten název vydržel do r. 1962, kdy byl na Den horníků důl přejmenován na nekonfliktní název Důl Mír a ten vydržel.

V roce 1956, kdy jsem fáral jako pomocník, tedy jako třetí, na komoře. Důl měl tehdy všude zavedenou elektrickou trolejovou lokomotivní dopravu. Od těžebních komor se uhlí dopravovalo nátržnými žlaby, pak po pásových dopravnících do zásobníků a odtud elektrickými lokomotivami k těžním jamám. V rozsáhlém dolovém poli bylo celkem 19 těžních a větracích jam. Původní Důl Masaryk měl 2 těžní a 2 větrní jámy. S připojenými doly přibýly 3 jámy Dolu Františka, 7 jam Dolu Emerán a 5 jam Dolu Amálie III. Tedy pro nováčka v dole bylo kde zabloudit!

Na brigádu jsem nastoupil první prázdninový měsíc, tedy v červenci 1956. Byl jsem zařazen jako pomocník ke dvěma komorářům. Byli to urostlí vysocí chlapíci a já jsem si připadal jako oukropeček. Nevím, kdo mé zařazení plánoval, ale hned na první směně jsem pomáhal nést na komoru střelivo, sám střelec by to neunesl. Přihlížel jsem při ládování vývrtů pro odstřel boků a stropu komory. Po zaládování střelmistr pospojoval vývrtů a my jsme odešli z chodby, kde byla zaládovaná komora, na pásovou chodbu kde bylo průchozí větrání a také konec odpalovacího vedení. Poslední přišel palní a provedl odpal. To byl signál pro svačinu. Já jsem od komorářů nafasoval bandasky a byl jsem poslán načepovat Bílinskou kyselku. Pramen byl v dole a dosti silný. Měl jsem co dělat abych nezabloudil. Několik křížení a vidlic mě stálo dosti času, než jsem se vrátil na komoru, chlapy už byli dávno po svačině. Ani mně nenadávali, jen pravili, kde jsem bloudil? Já jsem přiznal, že jsem si pamatoval podle vozů na trati, kde mám správně odbočit na křížích, ale zapomněl jsem, že vozy mohou být odtaženy. Dozvěděl jsem se, že jsem první novocián, kterého nemuseli hledat. Později jsem se naučil orientovat podle

způsobů budování a také značení na bocích chodeb a hlavně podle pásů, které šly do zásobníků.

Těžba z komory kachním zobákem na nátržné žlaby a pak na pásy probíhala celý týden, ve třech směnách. Já jsem se staral, aby přesypy byly čisté a nebloknul žádný pás. Dvakrát se stalo, že jsem musel zastavit pásy a jednou mě museli pomoci komoráři velkou kupu naložit na pás a odtěžit.

Po šichtě se šlo vždy na pivo, kde se hovořilo o všem možném a také mě vyzpovídali, a tak jsem se vlastně stal jejich synkem. Měli také děcka, kluky a holky, jen se divili, že jsem šel v tom věku fírat. Když, ale zjistili, že jim po průmce mohu štajgrovat, měli pro mě uznání. Když se začal opakovat cyklus v komoře po vytěžení, následovalo opět vrtání, zkoušel jsem to taky. Do boku mi to šlo, jen do stropu ze žebříku jsem padal na forotu, to jsem musel přenechat vyšším a silnějším postavám. Chlapi brali moje počínání s úsměvem a raději mě poslali pro minerálku, než bych si ublížil. Moje brigáda skončila posledním dnem měsíce července a pak jsem měl měsíc prázdnin až do 1. září.

Musím ještě připomenout, že jsem měl i štěstí! Těžbu uhlí na tomto dole provázely i tragické události způsobené složitými geologickými podmínkami. 10. března 1944 se provalila kuřavka a zahynuli 3 čeští horníci a 3 ruští zajatci. Kolik za války přišlo o život zajatců a českých horníků se dneska již nikdo nedoví!

Další katastrofa nastala 30. srpna 1956, tedy již měsíc po ukončení mé brigády. Po výronu oxidu uhličitého zahynulo v dole 5 horníků i s ředitelem závodu. V prosinci 1957 došlo k druhému největšímu průvalu kuřavkových písků do dolu v Novodvorském poli, který zaplavil 3,5 km chodeb a naštěstí si nevyžádal lidské oběti.

V šedesátých letech se začala připravovat povrchová lomová koncepce těžby s cílem vybudovat v této oblasti Velkolom Maxim Gorkij, a tak bylo o osudu hlubinného dolu Mír rozhodnuto. 31. prosince 1973 byl oficiálně uzavřen a hlubinná těžba ustala v roce 1974. Těžní věže byly odstřeleny 18. dubna 1984. Důl Mír za svoji krátkou historii vytěžil celkem 32 263 756 tun hnědého uhlí. Dnes je celá oblast přetěžena a následně zasypána vnitřní výsypkou Dolu Bílina.

Inspirací pro tento příspěvek byly Hornické listy, časopis zaměstnanců skupiny Sokolovské doly, které mi poslal absolvent Průmyslové školy hornické v Duchcově Miroslav Šedivý, jenž mi pomohl připomenout si moji první brigádu v podzemí.

Zdař Bůh!

Ing. Jaroslav Minka

DŮVĚŘIVOST - PŘEŽITEK MORÁLKY DÁVNÝCH DOB?

V brzkém středečním dopoledni 15. 7. 2015 vycházím po krátkém tří denním pobytu ve Fakultní nemocnici v Ostravě–Porubě z hlavního vchodu její Polikliniky. Zamířím vyšlapanou zkratkou trávníku k tramvajové zastávce, když na mne promluví muž střední postavy a středního věku v letním úboru, s placatou kšiltovkou na hlavě a v dnešní době nezbytným batůžkem na zádech:

„Dobrý den pane inženýre!“

„Vy mne znáte?“, ptám se po opětování pozdravu.

„Já jsem Novák a otec Vás poznal, když jste se míjeli tady v budově. Pracovali jste spolu na šachtě. Na Dole 1. máj“, vysvětlil bez nějakých rozpaků. „Jedete domů? My Vás svezem. Taký jedeme do Poruby.“

„Do Orlovské Poruby?“ přiřkl jsem se. „A vejdu se vůbec k vám do auta?“

„Máme velkého Forda a manželka to zná. Ona už řídí pětadvacet let. Kde bydlíte?“

„Na ulici Záchranářů“ byla má odpověď.

„Ty víš, kde je ulice Záchranářů“ zazněl dotaz do mobilu přiloženého k uchu a hned následovalo potvrzení, že manželka je znala situování řečeného místa.

„Ale zdržíme se asi 20 až 30 minut. Syn má narozeniny a já mu chci koupit dárkem nový počítač.“

„Vy tomu rozumíte?“ ptám se já. „Syn to potřebuje do školy?“

„Jo, trochu to znám. Pracuji jako programátor pro jednu rakouskou firmu. A syn má pětadvacet let. Studuje architekturu. To víte, vývoj těchto věcí je tak rychlý, že dva, tři roky starý počítač už je zastaralý pro modernější aplikace.“

Při tomto rozhovoru jsme pokračovali v chůzi k přechodu pro chodce u tramvajové zastávky a přešli jsme na druhý chodník třídy 17. listopadu. Po něm pak nahoru podél výkladních skříní obchodů k údajnému místu zaparkování auta manželky na ulici Matěje Kopeckého. Cestou jsme prošli kolem dost červeně výrazného výkladu s nápisy o elektrotechnice, audiovizuálních aparaturách apod. Obchod před devátou hodinou ještě uzavřený. Ulice M. Kopeckého v rekonstrukci vozovky i chodníků.

„Počkáte tam sám. Kousek níže je parčík s lavičkami. Já se vrátím k obchodu. Měl jsem pochroumanou nohu, špatně se mi chodí. Manželka vás pozná.“ A znovu volal mobilem, že budu čekat na lavičce v parku, že mám modrobílou čepici a ona, že je v uniformě policie, i když není ve službě, ať se nedivím. V autě, že bude i otec. Nakonec šel se mnou až k parčíku, kde znovu volal, že už jsem tam, on že se vrací pro koupi počítače.

Nejsem z nejmladších (chybí mi pár měsíců do věku 78) a trochu unaven z chůze i nesení příruční kabely s osobními věcmi jsem se rád posadil, abych čekal na příjezd auta. Zanedlouho se vrátil můj nový známý s tím, že v prodejně má vybraný notebook, ale že je poněkud dražší

a on nemá u sebe dost peněz. Mobilem opět komunikoval: „Chybí mi čtyři sta, když budu platit hotově a sedm set při placení kartou. Počkám, až přijedeš a půjdu to koupit pak.“

U vědomí, že ztratíme další čas a s tím, že se jedná o ne úplně neznámého člověka, jsem mu nabídl, že mu těch čtyři sta půjčím, aby to šel koupit hned. V peněžence jsem neměl drobné, pouze tisícikorunu, kterou jsem mu podal. Vzal si ji a ujistil mne tím, že auto už by tu mělo být a on, že se zakrátko vrátí.

Vybalil jsem si noviny zakoupené ráno v nemocnici a četl. Po půl hodině noviny přečtené, auto nikde, nový známý nikde. Srovnával jsem si v hlavě vyslechnuté řeči a vydal se zpátky na hlavní třídu k obchodu s elektronikou. Pouhý bazar použitých věcí. Prodávač mi potvrdil, že tam od rána nikdo žádný notebook nekupoval. Došel jsem na tramvaj a jel domů s vědomím, že jsem příliš důvěřivý a nechal se hloupě napálit.

Bývalý můj kolega z Dolu 1. máj mne v sobotu dopoledne tentýž týden doprovodil za oním, podvodníkem zmíněným otcem Novákem na jeho chatku v Dolní Suché a za jeho starším synem bydlícím nedaleko. Ten se mému nedávnému novému známému nepodobá a ve středu dopoledne byl v zaměstnání. Otec, taktéž starší důchodce potvrdil, že má druhého syna, který je rovněž zaměstnán a bydlí v Havířově a nemá syna (tedy vnuka) studujícího architekturu. Otec osobně nikdy nebyl ve Fakultní nemocnici ani v její Poliklinice v Ostravě-Porubě a se mnou se od dob dřívějšího společného působení na Dole 1. máj nesetkal.

Tak jsem hned po té neděli oznámil můj případ místně příslušné policejní stanici.

Proč jsem neodmítl nabídku na odvoz? Z prostého důvodu. Při pondělní dopravě do porubské nemocnice jsem si představoval, že na Hranečnicku klidně přestoupím na tramvaj přímo až do Poruby. Realita úplně jiná. Hranečnick pro tramvaje uzavřen. Je náhradní autobusová doprava. Její zastávka je vzdálena několik desítek metrů od hlavní silnice. Pouhý sloupek. Žádná stříška, žádná lavice. Autobus nečekal, až dobelhám. Odjel. Další za dvacet minut. Přišourala se o dvou francouzských holích dívka. Začal liják. Pod deštníkem jsme si schovali hlavy a půl těla, druhá půlka těla obou z nás prolitá na kůži. Náhradní spoj jede ke Karolině, v centru Ostravy. Zastávka tramvaje několik desítek metrů opodál. Na náměstí v Mariánských Horách přestoupit na autobus. Opět poklusem několik desítek metrů. Doporučila mi to spolucestující, abych nezmeškal stanovenou hodinu nástupu. Tramvaj jede po náhradní trase přes Vítkovice, když úsek třídy 28. října je rozkopán a kladena nová trať. Přestup z tohoto autobusu pod Hulváckým kopcem u Vodárny. Opět několik desítek metrů a ostražitě kvůli provozu po ulici. Ta nabídka na pohodlný odvoz autem tak byla k neodmítnutí.

Kde a jak získávají různí podvodníci informace a jak je umí zkombinovat, přesahuje rozumné vysvětlení pro lidi pokročilejšího věku, co vyrůstali a žili v době jiných morálních hodnot.

Jak zabránit, aby podobní podvodníci nemohli pokračovat ve svém chování a jednání?

Platilo a platí více než dříve: Důvěřuj, ale prověřuj!!!

P. Věna, člen KPHMO

TŘI PŘÁNÍ (hornická pohádka)

V okolí kopce Landek, mnohdy i na jeho úpatí, stávaly skromné hornické domky. Jejich obyvatelé fárali na místní jámě Anzelm. Každé ráno, odpoledne i večer se ubírali horníci k šachtě, aby tvrdou prací v podzemí dobývali živobytí pro své početné rodiny.

Jakmile sfárali, patřili už do jiné pospolitosti, tvořili pevnou rodinu, kde platily také jiné zákony než na povrchu země. Přes všechna opatření docházelo někdy k situacím, které se nedaly jinak vysvětlit než zásahem nějaké další bytosti. A tou byli Permoníci.

Drobní malí mužíčkové, kteří přišli kdoví odkud, ale na každé pořádné šachtě od pradávna byli, aby v dobrém i zlém sdíleli s havíři jejich život v podzemí. Světýlka, která se tu a tam mihla mezi stojkami, praskání, drolení drobného kamene, zvuky připomínající vzdechy, připisovali havíři skřítkům, kteří je takto varovali před nebezpečím. Ale kousky uhlí v láhvích s pitím, uhelný prach na chlebu ke svačině, poztrácené drobnosti a jiné nevysvětlitelné schválnosti – to všechno podle havířů, byla také práce Permoníků.

Někteří chlapi se dušovali, že je zahlédli, jiní tvrdili, že jim skřítki provedli drobné žerty, ale skoro nikdo nemohl tvrdit, že by s Permoníkem mluvil. Až na havíře Tomka.

Tu středu se Tomek po šichtě vlekl za ostatními k šachtě. Byl unavený, těšil se už domů. Najednou uslyšel slabý hlásek. „Pomoc, pomoc.“ Zprvu si myslel, že se mu to jen zdálo. „Pomoc, pomoc“, ozvalo se znovu. Tomek zapomněl na únavu a vydal se po hlase. Vrátil se a po několika krocích uviděl za štusem malou postavičku s rukama zkroucenýma za zády a vousem zatíženým pod kamenem. Permoník.

Tomek byl dočista ohromený. „Jmenuji se Bonifác, a ty jsi Tomek. Víím, že mi pomůžeš, máš dobré a laskavé srdce. Ostatní kolem jen prošli, ale nikdo se ani nezastavil, když jsem volal. A ten tvůj parťák Jurek na mne dokonce plivnul. Pojď, pomoz mi.“ Tomek si posvítil kahanem na uvězněného skřítku, rozmotal zašmodrchané rukávy jeho kabátka a opatrně vyprostil dlouhé vousy zpod těžkého kamene.

Skřítek se oťřepal, lítostivě si prohlédl část svého vousu, který zůstal pod těžkým kamenem a řekl: „Za to, že jsi mi pomohl, se ti odvděčím. Splním ti tři přání. Ale vol opatrně, abys nelitoval. Cokoliv vyslovíš, to ti splním.“

Tomek vyfáral a upaloval domů. Jeho žena Madla už čekala na prahu jejich malého baráčku. Tomek hledí na ubohý domek, 9 dětí ve světnici, uplakanou Madlu ve dveřích a bezděky vysloví první přání. „Chtěl bych mít pořádný domek, kde by každé z dětí mělo svůj pokoj a Madla pořádnou kuchyň.“

A světe, div se. Domek se nafukuje, zdívo se staví do výšky, tašky z pálené hlíny pokrývají novou střechu. Z devíti oken hledí 9 dětí, každé má svůj pokoj, místo nuzné barabizny stojí dvoupatrový dům s pořádným komínem nové kuchyně. Madla pláče radostí, a hned s Tomkem spěchá pomodlit se do kapličky ke svaté Barboře. Nuzná kaplička celá nachýlená k jedné

straně s dírou ve střeše Tomka bolestně zarazí. On má nový dům – a jeho patronka má mít tak nutný příbytek?

„Bonifáci“, volá směrem k šachtě, „vyslovuji své druhé přání. Dej Barborce novou kapličku“. Nastal šum a třesk. Kaplička se narovná, zdvo dostává novou bělostnou fasádu a střecha červené tašky. Barborka se usmívá skrze krásně kovanou mřížku ve dveřích. Tomek druhý den hledá Permoníka, aby mu poděkoval a vyslovil třetí přání: „Ať ti narostou nové vousy, Bonifáci. Víím, že celá tvoje síla se skrývá ve tvých vousech.“ Skřítek se na chvíli objeví a zaševelí: „Jsi dobrý člověk, Tomku, myslíš i na druhé, a za to tě chválím“.

To si ale nemyslel Tomkův parťák Jurek. Závíděl Tomkovi nový domek a tak dlouho na něm vyzvídal, až mu Tomek své tajemství prozradil. Jurek už druhý den volá Permoníka Bonifáce. Volá směrem do chodby, kde by se mohl Permoník skrývat. „Bonifáci, jsem také tvůj ochránce, ale potřebuji tvoji pomoc. Mohl bys i mi splnit tři přání“? Čeká.

Ozve se drobné cinkání, ukáže se světlo a objeví se Bonifác: „Bude ti splněno to, o co si zažádáš. Ale vol opatrně, aby ti tvé přání prospělo“. Jurek vyfárá, ani v kleci s nikým nemluví, aby tajemství neprozradil. Na prahu jeho domku stojí manželka Mařa a zlostně si ho měří. Jurek se jí bojí víc než závalu v dole, popadne jí za ruku, vtáhne do kuchyně, aby jí prozradil, jaké štěstí je potká. „Kde máš sůl, co jsem ti nařídila cestou domů koupit“, vrčí Mařa a zakřičí: „Ty jsi takový vůl, potřebuješ akorát nasadit pořádnou volskou hlavu.“ Ale, co to? Jurkova hlava se najednou natahuje, roste, uši se protahují do masitých slechů, na hlavě rostou rohy, obrovské bulvy očí hledí na vyjevenou Mařu a z pořádné tlamy kapou sliny. Jurek s volskou hlavou. No, propána krále – to je teď její muž! Nohy jej tak, tak unesou, rukama si ohmatává volskou hlavu, zmateně se otáčí a obrovskými rohy poráží všechno kolem. Mařa i děti utíkají na dvorek a z bezpečné vzdálenosti pozorují otce rodiny. Tomu se na okamžik vrací hlas a mezi bučením vykřičí Permoníkovi své druhé přání: „Bonifáci, vrať mi prosím tě mou lidskou podobu“.

K údivu, dětí, Maře i zběhnuvších se sousedů se hlava smršťuje, mizí obrovské uši, oči, uslintaná tlama a na hlavě zůstávají po volských rozích malé výrůstky jako upomínka na podivuhodné dobrodružství. Sotva se Mařa vzpomíná, zeptá se Jurka: „A co bude s tou solí“? A tak Jurek vysloví své třetí přání: „Chtěl bych, aby moje žena, měla dost soli po celý život“. V malé chvíli se oknem i dveřmi tlačí ne pytlíky, ale pytle soli. Zavalí každý kout v kuchyni, děti z bezpečí na půdě sledují to boží dopuštění. Nakonec všechno dobře dopadlo. Přistavili kůlnu a na trám pověsili nápis „KUPTE SŮL!“

Mařa sedí na rozviklané židli a prodává do hrníčku za krejcar soli všem, kdo si ji přijdou koupit. Kdo ví, jak dlouho to bude trvat, než tu sůl prodá. Krejcarů je málo, soli moc.

Možná, že tam ještě něco zbylo i pro vás. Běžte se tam podívat.

Marie Szottková - Bergerová
členka KPHMO, pobočka Havířov

POZVÁNKA NA PŘEDNÁŠKY, BESEDY A AKCE POŘÁDANÉ VE II. ČTVRTLETÍ 2016

Pobočka Ostrava: Kulturní dům v Petřkovicích od 15.00 hod.

(vždy 1. úterý v měsíci, od 14.30 členská schůze)

- 5. dubna Ing. Zdeněk Pavelek, Ph.D., MBA: Současnost a vývojové trendy ve výuce a vzdělávání studentů oboru Hornické inženýrství na HGF VŠB TU Ostrava
- 3. května Volební plenární schůze ve velkém sále KD
- 7. června Václav Smička: Vývoj dýchacích přístrojů používaných v HBZS Ostrava-Radvanice

Pobočka Havířov: Loutkový sál Kulturního střediska Petra Bezruče v Havířově

(vždy 2. pondělí v měsíci, od 16.30 hod.)

- 11. dubna Marcela Reichelová: Ochrana spotřebitelů před nepoctivými obchodníky
- 9. května MUDr. Karel Lukeš: Nemocnice Třinec Podlesí
- 13. 6. 2016 Setkání hornických a hutnických měst a obcí – včera, dnes a zítra

Pobočka Karviná: Regionální knihovna Karviná-Fryštát

(vždy poslední středu v měsíci, od 15.30)

- 27. dubna MUDr. Tomáš Canibal: Pohled do historie Karvinské hornické nemocnice
- 25. května Karel Budín: Kolonie okresu Karviná
- Červen Klubový zájezd

OSTRAVA A OKOLÍ NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ (5) MORAVSKÁ OSTRAVA – ÚZEMÍ JÁMY A KOKSOVNY KAROLINA A ŽOFINSKÁ HUŤ

Pohled z těžní věže Dolu Šalomoun okolo roku 1895 na území dolu a koksovny Karolina na snímku vlevo, v pozadí Schülerova a Žofinská huť. V dolní části snímku bývalá strojárna Elbertzhagen-Glassner.

Důl Karolina se začal hloubit v roce 1842 a již počátkem šedesátých let se zde těžilo ročně 56 tisíc tun kvalitního uhlí, vhodného pro koksování. Již v roce 1858 byla v sousedství dolu postavena koksovna. V roce 1871 se nedaleko dolu Karolina začala stavět moderní vysoká pec skotského typu pro denní kapacitu 100 tun surového železa. Hospodářská krize v roce 1873 vyřadila z provozu desítky vysokých pecí ve střední Evropě, mezi nimi i Žofinskou huť. Pudlovna a válcovna železa firmy Schüller, vybudovaná počátkem 70. let vedle Žofinské hutě, byla v roce 1879, včetně hutě, převedena do majetku silnější společnosti Vítkovického a hutního těžišstva.

Na výrobní program hutních závodů navazovaly továrny s kovodělným zaměřením. V roce 1870 byla uvedena do provozu továrna Elbertzhagen-Glassner na kovové zboží jako byly stroje a zařízení pro doly, ale také pro plynárny a mlýny.

Železniční trať Ostrava-Frydlant n. O., postavená v letech 1868-1870, umožňovala odbyt uhlí v podhůří Beskyd, kde bylo zapotřebí zejména v textilním průmyslu. Zpětně umožňovala železnice levný dovoz dřeva pro důlní a stavební účely, dovoz polních plodin a dopravu pracovních sil pro ostravský průmysl. Ve středu snímku je dnes vlakové nádraží Ostrava-střed.

Provoz Žofinské hutě byl definitivně ukončen v roce 1972 a koksovny Karoliny v roce 1985.

Ladislav Bardoň

Naši kolektivní členové významní pomocníci v naší práci

OSTRAVA!!!

zam servis

Sponzoři

Na vydávání se podílí

